

Materiell rett

TVIST

(individuelle
rettsspørsmål)

FAKTUM

- Hvordan klarlegge faktum?
- Hvem skal gjøre det?

RETTSREGLER

- Hvordan klarlegge rettsreglene?
- Hvem skal gjøre det?

- Hvilken tvist?
- Mellom hvilke parter?
- For hvilken domstol?

Prosess

TVANG UTEN DOMSTOLSBEHANDLING

(a): Tvangsgrunnlag uten domstolsbehandling

(b): Tvangsgjennomføring utenom de ordinære
namsmyndigheter

1 Selvtekt (a og b)

- motregning, vindikasjon av gods, utkasting av bod,
borttauing av feilparkerte biler osv.

2 Politibistand (a og b)

3 Forvaltningsrettslige tvangsmidler

- direkte (a og b)

- indirekte (a)

4 Særlige tvangsgrunnlag etter tvfl. § 4-1 (5) m/ henv (a)

Forenklet domstolsbehandling:

5 Summarisk utkasting (tvfl. § 13-2 (3) d og e jf. § 13-3 (2))

LOVSTRUKTUREN 1

SIVILPROSESSUELLE LOVER

- 1 TVISTELOVEN (lov 17. juni 2005 nr. 90)
(behandling av sivile saker)
- 2 SKJØNNSLOVEN (lov 1. juni 1917 nr. 1)
(sivile saker i form av skjønn)
- 3 TVANGSFULLBYRDESELOVEN (lov 26. juni 1992 nr. 86)
(iverksetting av domstolsavgjørelser m.m.)
- 4 LOV OM ANERKJENNELSE OG FULLBYRDNING AV NORDISKE DOMMER PÅ PRIVATRETTENS OMRÅDE (lov 10. juni 1977 nr. 71)

LOVSTRUKTUREN 2

FELLESPROSESSUELLE LOVER:

- 5 DOMSTOLLOVEN (lov 13. august 1915 nr. 5)
(domstolenes organisasjon; fellesregler for frister; underretninger, advokater, rettergangsstraff)
- 6 LOV OM VITNERS OG SAKKYNDIGES
GODTGJØRELSE (lov 21. juli 1916 nr. 2)
- 7 LOV OM NORDISK VITNEPLIKT (lov 21. mars
1975 nr. 9)
- 8 LOV OM UTDRAK I TVISTEMÅL OG
STRAFFESAKER (lov 14. august 1918 nr. 2)
(saksforberedelse, særlig i ankesaker)

LOVSTRUKTUREN 3

SÆRLIGE PROSESSLOVER

9 KONKURSLOVEN (lov 8. juni 1984 nr. 58)

10 SKIFTELOVEN (lov 21. februar 1930)

PROSESSREGLER I MATERIELL LOVGIVNING

- Barnelova
- Arbeidsmiljøloven
- Husleieloven
- Sjøfartsloven
- Forurensningsloven
- Patentloven m.m.fl.

EMK art. 6 nr. 1 og EMDs praksis

- EMK art. 6 nr. 1:

«everyone is entitled to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent and impartial tribunal established by law»

- Walston (no.1) mot Norge, 3. juni 2003 § 61:

«the manner of application of Article 6 to proceedings before courts of appeal depends on the special features of the proceedings involved; account must be taken of **the entirety of the proceedings in the domestic legal order** and the role of the appellate court therein»

Saker med og uten fri rådighet (begrenset rådighet)

- Sondringens betydning:
 - 1 Rettens adgang til å gå utenfor påstandene (§ 11-4)
 - 2 Rettens adgang til å gå utenfor påstandsgrunnlagene (§ 11-4)
 - 3 Rettens plikt og adgang til å sørge for bevisføring (§ 21-3 (2))
 - 4 Småkravprosess utelukket (§ 10-1 (3) c)
 - 5 Rettens kontroll med rettsforlik (§ 19-11 (3))
 - 6 Adgang til å avsi fraværdom (§ 16-10 (1))
 - 7 Adgang til å avtale voldgift (voldgiftsl. § 9)
 - 8 Ankeinstansens kompetanse ved anke over realiteten (§ 29-20 (3))

Prinsipp

- 1 Rettslig standpunkt på høyt generalitetsnivå
- 2 Standpunkt til et hovedspørsmål
- 3 Grunnsynspunkter som styrer lovgivning og rettsanvendelse
- 4 Hovedregler (retningslinjer) som alltid gjelder
- 5 Syntese av gjeldende rett (ofte en pedagogisk sammenfatning)
- 6 Regler med særlig vern mot endring
- 7 Minimumsnormer

RETTERGANGSPRINSIPPER I SIVPR – ORGANISATORISKE PRINSIPPER

- Prinsippet om domstolenes uavhengighet
- Prinsippet om alminnelige domstoler
- Legfolks deltakelse
- Offentlighetsprinsippet

RETTERGANGSPRINSIPPER I SIVPR – SAKSBEHANDLINGSPRINSIPPER

- Disposisjonsprinsippet
- Forhandlingsprinsippet
- Det kontradiktoriske prinsipp
- Muntlighetsprinsippet
- Prinsippene om fri bevisvurdering, direkte bevisføring (bevisumiddelbarhetsprinsippet), om fri bevisføring
- Prinsippet om rett til overprøving
- Proporsjonalitetsprinsippet
- Prinsippet om aktiv saksstyring
- Prinsippet om likebehandling
- Prinsippet om veiledningsplikt

Rett til muntlig forhandling

- Generelle bestemmelser:
EMK art.6 nr. 1, tvl. § 1-1 (2) tredje strekpkt
- Enkelte rettergangstrinn:
 - Midl sikring: §§ 32-7 (1) og 32-8
 - Allmennprosess: § 9-9 (1) jf. § 9-14
 - Småkravprosess: § 10-3 (1)
 - Anke over dommer: § 29-16 (1) og § 30-10 (1)
 - Anke over kjennelser og beslutninger:
§ 29-15 (2) og § 30-9 (3)

Skriftlig behandling

- Forliksrådet - § 6-4 (3) og (4)
- Allmennprosess - § 9-9 (2)
- Saksbehandlingsavgjørelser under saksforberedelsen - § 9-6 (4)
- Småkravprosess – § 10-3 (1)
- Anke over dommer i LR - § 29-16 (1) jf. (5)
- Anke over dommer i HR - § 30-10 (4)
- Anke over kjennelser og beslutninger – § 29-15 (1) og § 30-9 (1)

Sakstall og saksbehandlingstid – tingrettene

- 66 tingretter:
 - Innkomne saker: 16 000 (2011), ca 13 000 (2007)
 - Behandlet ved småkravprosess: 11 %
 - Saksbehtid – måltall 6 mndr:
 - 4,9 mndr (2011); ca. 6,2 mndr (2007)

Sakstall og saksbehandlingstid – LR og HR

- 6 lagmannsretter

Innkomne anker over dom:

2070 (2011 - +9%); ca. 1700 (2007)

Saksbehtid – måltall 6 mndr:

6,5 mndr (2011), 5,9 mndr (2010), 8,0 mndr (2007)

- Høyesterett

2011: 431 anker over sivile dommer, 17 % henvist helt eller delvis

Gjsn saksbehandlingstid 5 mndr +

Bevis – terminologi

- Bevistema: det som skal klarlegges (bevises)
- Bevisfakta: de enkelte opplysninger som bidrar til klarleggingen
- Bevismidler: typer kilder til opplysning
- Beviskjede: en serie opplysninger som underbygger hverandre og derigjennom støtter et bestemt bevisresultat
- Bevistilbud: tilsagn om å legge frem konkrete bevismidler som inneholder bevisfakta
- Bevistilgang: tilgang til slike konkrete bevismidler
- Bevisføring: fremlegging av slike konkrete bevismidler for retten
- Bevisopptak: særskilt registrering av bevisfakta

Virkninger av en rettsavgjørelse

- 1 Direktiv
- 2 Rettskraft
- 3 Prejudikatsfunksjon
- 4 Bevismessig betydning
- 5 Tvangskraft
- 6 Ny foreldelsesfrist – foreldelsesl. § 21 nr. 2
- 7 Matrikulering av ny eiendomsenhet – matrikkellova § 9 første ledd bokstav b

Forskjellige domsslutninger - I

- Rt. 1988 s. 1327 (Reksten I)
tilbakeføring av «den kunstsamling som er omhandlet i [Hilmar Rekstens] gavebrev.. av 3. mai 1972»

Forskjellige domsslutninger - II

- «A plikter å betale til B ..»
- «A betaler til B .. innen 1. desember 2012»
- « A har eiendomsretten til x»
- «A har/tilkjennes bruksrett til boligen i Ygt. 2»
- «A har rett til samvær med B annenhver helg og tre uker i sommerferien»
- «A plikter å sette i stand saksøkerens eiendom slik den var før beskadigelsen» (Rt. 1992 s. 154 U)

Rt. 1972 s. 1071

Påstand:

«Metode 59 for bakteriologisk kontroll må anses som ubegrunnet og misvisende:»

Rt. 1979 s. 572 P (592)

- Bankdemokratiseringsdommen:

Påstand:

«Staten var uberettiget til å endre vedkommende forretningsbanks organisasjon i samsvar med de nye reglene i forretningsbankloven selv om det skjer mot vederlag etter loven.»

Rt. 1988 s. 1096 (OFS)

Prinsipalt:

«Ved beregningen av den alminnelige arbeidstid for enkelte arbeidstakere på de faste installasjoner i Nordsjøen i henhold til forskrifter gitt ved kongelig resolusjon av 13. september 1985, skal ferietiden ikke inngå i beregningsgrunnlaget.»

Subsidiært:

«Den alminnelige arbeidstid for den enkelte arbeidstaker på faste installasjoner i Nordsjøen må ikke overstige 1727 timer i en periode på 1 år.»